

REISVERSLAG van het bezoek aan Roemenië in september 2023. Het is een uitgebreid verslag geworden, maar wij hopen met dit verhaal u mee te nemen op onze reis en de tocht langs de families uit het sponsorprogramma.

Het is woensdagochtend 13 september als wij (Jerry en Lineke van den Bos) iets na vijven wegrijden uit Almelo voor de najaarsreis naar Roemenië. Ons laatste bezoek was in september 2019. De uitbraak van corona maakte het onmogelijk om in 2020 en 2021 Roemenië te bezoeken en ook 2022 viel af vanwege ziekte. In genoemde jaren is er veel mailwisseling en telefonisch contact geweest en zo konden de werkzaamheden voortgezet worden. Maar er gaat niets boven de persoonlijke ontmoeting, het met eigen ogen zien van de omstandigheden waarin de families zich bevinden.

Het is goed weer om te rijden. Weliswaar behoorlijk fris als we even uitstappen, maar het is droog en dat is fijn. Al snel belanden we van de ene in de andere "Baustelle". Er wordt op zeer veel plekken aan de weg gewerkt, maar het meest ongelooflijk om te zien zijn de werkzaamheden tussen Würzburg en Nürnberg, een afstand van 100 km. Over deze hele afstand wordt er gewerkt. In 2019 zagen wij een enorme bomkap op dit weggedeelte, nodig voor de verbreding van deze zeer drukke autobahn. Nu is het één grote zandbak, waar al veel "kunstwerken" klaarliggen om straks de viaducten te kunnen bouwen. Een enorm project, maar nodig gezien de verkeersintensiteit en de vele ongevallen die hier plaatshebben. Wij weten dan uiteraard nog niet dat wij op de terugweg hier ook mee te maken krijgen! De keerzijde van al deze werkzaamheden is wel dat wij meer tijd nodig hebben om Hotel Paprika op de grens Oostenrijk-Hongarije te bereiken. Het is op de meeste reizen het vaste overnachtingsadres. Vlak voor de grens kopen we bij het laatste tankstation het vignet voor de Hongaarse snelweg. Dit is een digitaal vignet, er hoeft dus niets meer op de autoruit geplakt te worden, Ook in Roemenië is dat het geval, vooruitstrevend dus. In Oostenrijk wordt nog gewerkt met papieren vignetten, deze hadden wij voor de heen- en terugweg al aangeschaft bij de ANWB. Het is 19.00 uur als wij in de regen arriveren bij Hotel Paprika. Het was een lange dag, maar wij voelen ons niet vermoeid, wij zijn fit en uitgerust uit Almelo vertrokken. De eerste 1150 km van een lange reis staan op de teller. Na de warme maaltijd in het restaurant lezen we nog wat en gaan op tijd slapen. De volgende dag wacht de rit naar Petrosani, een slordige 700 km.

DONDERDAG 14 september

In het restaurant gaat Jerry als eerste naar het ontbijtbuffet, daarna is het mijn beurt. In ons land wordt er nogal eens gesproken over het feit dat werkenden de gesprekken met collega's graag voeren bij het koffiezetaapparaat, zo'n gesprek maakte ik (L) ook mee. Nadat ik brood en kaas op mijn bordje heb gelegd en koffie neem bij de automaat komt er een Hongaarse man naast mij staan. Hij spreekt mij aan in het Engels en stopt niet meer met vertellen. Ik hoefde niet te reageren, wel geprobeerd, maar hij was niet te stuiten. Hij vertelde dat hij 84 jaar was (het was hem niet aan te zien), wat hij had gestudeerd, zijn stages in Engeland, het jarenlang wonen en werken in Frankrijk, zijn reizen, zijn vrouw, weer wonend in Boedapest en het nu samen genieten van de rust van het niet meer hoeven werken. Maar de tijd verstreek en ik moest nog eten, dus uiteindelijk geprobeerd hem te onderbreken en naar onze tafel te gaan, waar Jerry zich al afvroeg waar ik bleef. De man liep mee en bleef praten, maar tenslotte wenste hij ons smakelijk eten en ging hij naar zijn vrouw. Ondanks het tijdverlies heb ik ervan genoten, zulke bijzondere ontmoetingen kleuren je reis.

Wij pakken na het ontbijt snel onze overnachtingstas en gaan op weg. Ook in Hongarije, evenals in Oostenrijk trouwens, vele wegwerkzaamheden met snelheidsbeperkingen. Toch verloopt de rit redelijk vlot tot bij Szeged, waar we de afslag naar Roemenië moeten nemen. De afslag wordt echter geblokkeerd door een truck, die vanwege een ongeval de hele lading heeft verloren, het wegdek is bezaaid met kratten en glas en dus afgesloten. We moeten doorrijden naar een volgende "oude" afslag, maar belanden in een file en die blijkt lang te zijn. Vanwege verkeer naar Belgrado dat via de linkerbaan moet rijden, zien veel automobilisten hun kans "mee" te rijden om zo vooraan in de file te komen. Niet zo leuk, maar het heeft weinig zin je er druk over te maken, het

heeft ons veel tijd gekost. Aan de Hongaars-Roemeense grens één loket geopend, dus opnieuw veel tijdverlies. Maar daarna kunnen we prima doorrijden op de A1, een zeer goede autobahn. Opvallend zijn de vele nieuwe tankstations langs deze weg, perfecte plekken om even een kopje koffie te drinken en met uitstekende sanitaire voorzieningen (we weten niet wat we zien!). Maar helaas ontbreekt er nog een gedeelte aan deze autobaan, we moeten eraf en via dorpen met zeer smalle wegen en door heuvelachtig gebied de weg vervolgen. Maar dat geldt uiteraard ook voor al het vrachtverkeer en we komen dus hopeloos vast te zitten. Gebeld met Eugen Stoica in Petrosani die met het eten op ons wacht, we moeten echter enkele keren opnieuw bellen om het tijdspad bij te stellen, het schiet niet op. 's Avonds om kwart voor 10 komen we eindelijk aan en zo laat zijn wij in 25 jaar nog nooit bij hen aangekomen. Maar ..... ze zijn bijzonder verheugd ons weer te zien en wij ook, het is of wij niet weggeweest zijn, zo vertrouwd. We gaan eten, vertellen elkaar veel en spreken af hoe we het programma gaan invullen en duiken dan het bed in, hoe heerlijk kan dat zijn na een lange reisdag.

VRIJDAG 15 september

Na een goede nachtrust en een heerlijk ontbijt stappen we in de gele Volkswagenbus voor een lange rit. De vorige avond hebben wij besloten met het meest afgelegen adres (fam. I.) te beginnen. Zij wonen in Targu Logresti in de provincie Oltenia, een zeer arm deel van Roemenië. Er is nauwelijks industrie, het is heel moeilijk om hier een baan te vinden. En dat doet ook iets met de motivatie van de mensen in het algemeen, moedeloosheid ligt op de loer. Eugen laat ons de keuze: de Trans-Alpina route over de bergen of de route door de canyon. Wij kiezen voor de laatste, het is zo prachtig om daar doorheen te rijden, een verademing. De rit verloopt uitstekend, één minpuntje, wij gunnen ons geen tijd om bij het welbekende tankstation een kopje koffie uit de automaat te drinken..... Eindelijk komen we aan bij de familie, zij zijn heel blij ons na zo lange tijd weer te zien. De oudste zoon heeft een licht verstandelijke beperking en heeft problemen met zijn mobiel. Hij probeert het meteen uit te leggen en dat is bijzonder, want meestal trekt hij zich terug. Het gaat redelijk met het gezin. Zij hebben op dit moment 4 varkens, 2 mannetjes en 2 vrouwtjes, die allebei in november biggetjes krijgen. Begin december zal er een varken worden geslacht. Het levert olie, vlees en worst op voor de winter. Zij zijn nog in het bezit van een 30 jaar oud paard, maar een paard van die leeftijd kan niet meer voor werk worden ingezet. Ook hebben zij ruim 100 kippen (eieren en vlees) en bijenkasten (honing). Zij zijn dus redelijk zelfvoorzienend, maar het is bij lange na niet voldoende voor het grote gezin. Zij leven in een afgelegen dorp en zoals al gezegd, in de omgeving is nauwelijks werk te vinden. De vader doet af en toe een klusje in de buurt om iets te kunnen verdienen, maar dat verdienen mag geen naam hebben, het is heel schraal. Hij zou voor ongeveer € 3000,- een tweedehands tractor kunnen kopen en zich dan kunnen verhuren aan boeren. Er is maar één persoon in de omgeving die een tractor heeft, dat biedt kansen. Maar helaas, hij heeft geen geld. Dat is ook wat het zo moeilijk maakt voor velen, altijd het gebrek aan geld. Op dit moment heeft de vader buikproblemen, waarschijnlijk vanwege een liesbreuk. Hij heeft een verzekering, kan zelfs naar een kliniek waar hij niet hoeft te betalen, maar het probleem is zijn angst voor een operatie. Hij is ervan overtuigd nooit meer thuis te komen. Jerry en Eugen geven hem een tekst mee: Jesaja 41: 10-13. We wachten af of hij de stap zal gaan zetten. Voordat we vertrekken moeten we nog de bijenkasten bewonderen, wij blijven toch maar op gepaste afstand staan....

In de buurt, op een klein uur rijden, woont een familie die opnieuw onze hulp nodig heeft. De vader had werk gevonden bij een bedrijf in grondboringen in Timisoara. Eens in de 3 weken kon hij, met enkele collega's uit de omgeving, met de bedrijfsbus naar huis. Helaas heeft een ongeval blijvend letsel veroorzaakt, waardoor hij deze werkzaamheden niet meer kan uitoefenen. Heel triest voor dit gezin, dat er in de afgelopen paar jaar langzaam bovenop krabbelde.

Ons volgende bezoekadres is in Targu Jiu (fam.C.). Het betreft een groot gezin, dat onder zeer erbarmelijke omstandigheden leeft. Zij wonen op de begane grond van een huisje, dat eigenlijk geen huisje mag heten.

De bovenverdieping ligt zelfs na 4 jaar nog steeds open, de elementen hebben vrij spel onder het dak. De vader heeft wel een betonnen trap aan de buitenkant gebouwd om naar boven te kunnen gaan, echter de afstand tussen de treden is zeer groot, normaal naar boven lopen is geen optie. Vanuit de kerk was een aantal mensen bereid de vader te helpen met bouwwerkzaamheden, maar hij bracht er zelf niets van terecht, was ongeïnteresseerd, de hulpgroep haakte daardoor af. Eugen heeft hem en zijn vrouw in ons bijzijn zeer stevig toegesproken, dat het echt anders moet. De vader heeft zeer veel grootse plannen, maar daar blijft het bij en ook zijn vrouw zou meer aandacht aan het huishouden moeten geven. Toch is niet alles eigen schuld. Het is overduidelijk dat de vader mentale problemen heeft en dat maakt zijn leven zo moeilijk, zo oncontroleerbaar. Ook voor de moeder is het dagelijkse bestaan niet gemakkelijk. De kinderen zagen er wel netjes en schoon uit, maar heel apathisch. Zij hebben ook niet veel om mee te spelen. Voor de kinderen is het echter van groot belang dat het gezin in het hulpprogramma blijft. Wanneer we in de avond de gezinnen bespreken, komen wij uiteindelijk ook voor deze familie tot een zeer aanvaardbare oplossing. Wij zijn dankbaar dat er toch altijd weer wegen worden gevonden om onze naasten te kunnen helpen in hun soms zo droevig bestaan. Dankzij de hulp van u allen zijn er mogelijkheden en daar zijn wij als stichting enorm dankbaar voor.

Een grappig detail: in de loop van de avond ontvangen wij een amber alert. In Nederland betreft het dan vaak een vermissing, in Petrosani gaat het om iets anders. Er wordt gewaarschuwd voor een beer die in de stad loopt, ramen en deuren moeten worden gesloten en men moet zoveel mogelijk binnen blijven. Dit komt regelmatig voor legt Eugen ons uit. Door de bomenkap verandert de natuurlijke leefomgeving van de beer en als ook het toeristenseizoen op het eind loopt en er dus minder voedselresten kunnen worden gevonden, gaat de beer op pad en komt in de tuinen van de mensen. Griezellig is het wel, de bruine beer is enorm groot en sterk. Een dag later, midden in de nacht, krijgen we opnieuw een amber alert .....

ZATERDAG 16 september

Omdat wij toch in de buurt moeten zijn, gaan wij deze morgen als eerste naar een school in Rau de Mori. Door gemeenteleden van de kerk van Eugen zijn schoolspullen en rugzakken bijeen gebracht en deze gaan wij afleveren. De directrice wacht ons al op. Eugen had haar gebeld dat wij er aankwamen, zij was op haar vrije zaterdag aan het aardappelen rooien. Zeer verheugd is zij met de grote hoeveelheid die Eugen haar overhandigt. Wij hebben in de school nog prachtige wandplaten over Roemenië mogen bekijken, heel interessant.

Aansluitend rijden wij voor een motorrijder uit die de weg niet kan vinden. Dat maakt dat wij na enkele kilometers uitkomen bij een prachtig natuurgebied, waar Eugen van de gelegenheid gebruik maakt ons een plek te laten zien waar hij in de zomer een huwelijk heeft ingezegend. Werkelijk een prachtplek aan een beek met tevens een restaurant, dus meteen maar een hapje gegeten. Daarna snel door naar het volgende adres, de familie N. in Pestiana. De studente voor wie wij komen is niet thuis, we hebben gesproken met haar ouders en broer. Voor de 2^e-jaars studente hebben wij een (gekregen) laptop bij ons, de ouders zijn bijzonder blij, hun gezichten spreken boekdelen. De dochter studeert Engels, Pools en Russisch in Boekarest, Op dit moment woont zij in huis bij een jong gezin met een kindje van ongeveer 5 jaar. Zij kan af en toe oppassen en helpen bij de verzorging van het kindje. In ruil daarvoor vragen de ouders alleen een bedrag voor elektriciteit en de maaltijden. De studieresultaten zijn uitzonderlijk goed, zij behoort tot de top. De studie is duur en haar ouders kunnen haar niet helpen, het gezin telt naast de studente nog 5 kinderen. Jerry legt uit dat hij de dochter zal opnemen in het studiefonds en dat is een grote verrassing en een enorme opluchting. De broer volgt een opleiding tot automonteur. Hij zit in het 2^e jaar, de opleiding duurt 3 jaar. In zijn vrije tijd repareert hij fietsen en zo kan ook hij iets bijverdienen. De gezondheid van de moeder is redelijk, wel heeft zij veel last van de knieën, De vader heeft 18 jaar in de mijnen gewerkt, kwam in contact met radioactief materiaal en heeft daardoor last van de longen. Hij gebruikt puffes en

krijgt bloedverduunners, het kost zo'n € 45,- per maand en dat is veel geld voor het gezin. De ene dag gaat het beter met hem dan de andere dag, maar het blijven optimistische mensen.

Wij moeten door naar het volgende adres, we staan een beetje op tijd. Een dochter van Eugen en Lydia is jarig en om 18.00 uur komt er familie op bezoek om taart te eten. Alleen ..... met Eugen weet je nooit hoe het programma onderweg verloopt, het gaat altijd ietsje anders dan gedacht en dit tijdstip gaan wij dan ook zeker niet halen. Tot frustratie van een broer van Lydia, die al aanwezig is en belt dat het echt tijd is om naar huis te komen.

Inmiddels zijn wij gearriveerd bij het gezin S. in Oradea. De zoon is niet thuis, de vader slaapt, hij is erg vermoeid van het werk. We spreken met de moeder over haar gezondheid. Lange tijd ging het beter met haar na zware ingrepen in het ziekenhuis van Boekarest. Helaas is er nu toch weer iets ontdekt en ook is de lever opgezet, zij wacht op de uitslag van de CT-scan. Maar wat er ook gebeurt, zij blijft altijd opgeruimd. De zoon is vanwege een ernstige groeistoornis jarenlang behandeld met een medicijn uit de VS (dankzij financiële hulp via de Stichting), het was experimenteel, maar het heeft zijn vruchten afgelopen. De jongen is nu 18 jaar en het is haast ongelooflijk, hij is lang en slank. Hij voelt zich goed, de analyses zijn oké en daarmee is er een einde gekomen aan het innemen van de medicijnen. Waar eerst geen enkel uitzicht was op een mooie toekomst voor hem is nu alles ten goede gekeerd. Heel mooi om dit te horen van een gelukkige, dankbare moeder.

En dan spoeden wij ons, veel te laat, naar huis waar iedereen met smart op ons wacht, maar niemand boos is om onze late aankomst. De taart wordt aangesneden en iedereen gaat staan om het feestlied in het Roemeens te zingen en ook het "Happy Birthday" voor mij (Lineke). Ik mocht een dag voor ons vertrek uit Almelo jarig zijn, dit was een leuke verrassing. Na nog een tijd gezellig gepraat te hebben, is het moment gekomen waarop wij met Eugen en Lydia de gezinnen van vandaag doornemen en het beleid uitstippelen. Een oudere dame hebben wij niet kunnen bezoeken, maar dat was ook niet noodzakelijk, Eugen had haar al gesproken. Zij kan uit het hulpprogramma, de kerk heeft de hulp overgenomen. Wij kwamen een beetje in tijdnood, omdat Eugen ook wat rust moest nemen vanwege het vertrek met Lydia op maandag naar de VS. In dat verre land wonen 2 kinderen van hen, zij hebben hun ouders verrast met vliegtickets voor een verblijf van 2 maanden. Voor het eerst zullen zij daar hun schoondochter ontmoeten en hun kleinzoon zien, hoe bijzonder en emotioneel zal dat zijn.

ZONDAG 17 september

Na een ontbijt met z'n tweetjes, in Roemenië ontbijt men op zondag niet voor de kerkgang, maar met toch Lydia en een dochter bij ons aan tafel voor de gezelligheid, vertrekken wij naar Timisoara. Wij gaan 2 nachten logeren bij Marcela die vele jaren in het hulpprogramma heeft gezeten, maar voor wie sinds enkele jaren alleen kleding nog noodzakelijk is. In al die jaren is een heel speciale band met haar ontstaan en in Roemenië zijn en niet bij haar logeren is ondenkbaar. Na een operatie vanwege een hersentumor heeft zij lichamelijke beperkingen overgehouden. Om deze reden verliet haar man haar en trokken haar ouders bij haar in voor de nodige zorg en ondersteuning. Met haar ouders kregen wij ook een heel intense band. Zo'n 6 jaar geleden heeft zij een heel lieve, zeer zorgzame man (Aurel) leren kennen en inmiddels wonen zij samen. Enkele jaren geleden hebben wij Aurel mogen ontmoeten en ook tussen ons vieren klikt het heel goed. Enige tijd geleden is Marcela's vader overleden, de moeder in het voorjaar. Er is grote dankbaarheid dat Marcela niet alleen is achtergebleven, dat was in het verleden een voortdurende zorg voor haar ouders. Aurel verloor zijn ouders tijdens de pandemie, 10 dagen na elkaar. Zij hebben dus samen al veel meegemaakt.

Na een mooie rit van ongeveer 4 uur komen wij in Timisoara aan en uiteraard staat de maaltijd al klaar. We hebben elkaar veel te vertellen, Marcela ook over het overlijden van moeder Ana. Het is voor ons ook moeilijk Ana niet meer te zien, wij konden uitstekend met elkaar opschieten, altijd leuk en gezellig. In de middag gaan we

nog een tocht maken, dat zijn Aurel en Marchela gewend op de zondag. De enige vrije dag van hem en ook de enige dag dat zij een uitje heeft. Wij rijden naar Buzias en komen terecht bij een prachtige, zeer kleurrijke optocht. Met allerlei feestelijkheden wordt de dag van de eenheid gevierd in een plaats met heel veel nationaliteiten, een mooi initiatief. Wij rijden verder naar een gebied met wijnbouw, schitterend gelegen met iets verderop een heel mooi doe-park. We lopen daar nog even rond, maar het is al laat en het park gaat sluiten. Het is voor ons tijd om naar huis te gaan. Na het eten bekijken we nog foto's en maken een plan voor de volgende dag, een bezoek aan het graf van de ouders van Marcela.

MAANDAG 18 september

Na het ontbijt vertrekken we meteen, de begraafplaats ligt in Ineu en dat is een rit van 2 uur over landelijke wegen. Eerst rijden we nog naar het centrum om een bloemstuk voor het graf te kopen. Bij de ingang van de begraafplaats zit een oude man, hij is de bewaker en zit in de brandende zon zonder enige beschutting, ongelooflijk, het zou hier niet kunnen ..... Er zijn geen mooi gebaande paden op deze begraafplaats, we moeten tussen de graven doorlopen en soms over een betonnen rand. Als je lichamelijke beperkingen hebt, zoals Marcela, is dat een heel lastige onderneming. Maar het graf van de ouders is prachtig en met zorg uitgezocht. Wij zijn blij dat we hier opnieuw mogen zijn (eerder al voor de vader). Met dit bezoek kunnen ook wij afscheid nemen van moeder Ana. Aansluitend gaan we aan de rand van het dorp een hapje eten, daar zijn we aan toe na de lange ochtend. Voor het eind van de middag moeten wij terug zijn in Timisoara waar Aurel een cardiologisch onderzoek moet ondergaan. Er is geen wachtkamer beschikbaar, dus nestelen wij ons met een kopje koffie in een heel klein restaurantje iets verderop. Als Aurel klaar is gaan we het huis bekijken van zijn overleden ouders. Het huis wordt helemaal gerenoveerd en blijft in de familie. Het ligt in een mooie straat in het centrum en heeft een heel diepe tuin. Hier moet je zuinig op zijn en niet zomaar verkopen. Het is heerlijk weer, we eten een ijsje in de tuin en als het donker wordt gaan we terug naar huis.

Het is alweer onze laatste avond, maar heel gezellig. Aurel spreekt een beetje Duits en Marcela Engels, dus is het mogelijk goede gesprekken te hebben met elkaar. Aurel laat landkaarten zien waarop aangegeven is hoe de grenzen van Roemenië ooit liepen en vertelt ons over de geschiedenis, waarin hele gebieden zijn afgenomen. Heel verhelderend om dat eens precies uitgelegd te krijgen. Ook bekijken we foto's van de jeugdijaren van Marcela, de avond vliegt voorbij.

DINSDAG 19 september

We ontbijten op tijd, Aurel moet naar het werk en wij zullen na de lunch vertrekken naar Oradea, onze laatste pleisterplaats. Een zeer tijdrovende rit over 2-baans wegen, waar we in de buurt van Oradea lange tijd in de file staan vanwege wegwerkzaamheden. Wij bellen met Tavy (de contactpersoon) om dit door te geven, maar ook hij staat in de file aan de andere kant van Oradea.

En dan arriveren wij eindelijk bij Ana, de vrouw van Tavy en zoals gewoonlijk kunnen we meteen aan tafel voor een maaltijd. Wij horen ook waar we de komende dagen zullen eten en slapen. Daarover is een kleine "strijd" gevoerd tussen Lia, Tavy en Ana. Ze willen allemaal graag gastvrij zijn voor ons, bij ons laatste bezoek logeerden wij bij Lia. De uitkomst is geworden: eten bij Tavy en Ana, slapen in het huis van Veta (moeder van Ana) en een keer koffiedrinken bij Lia. Uiteindelijk kwam het met deze invulling heel goed uit, want Lia werd ziek. Maar Dinant en Lisette, er is al geopperd dat jullie in het voorjaar te gast zijn bij Lia, het moet eerlijk verdeeld worden. In de avond komt Ramona, de tolk, langs voor het doorspreken van het programma. Het is deze keer voor Ramona niet mogelijk overdag met ons mee te gaan. Twee jaar geleden is zij bevallen van een zoon en in Roemenië is

het zo geregeld dat de moeder 2 jaar verlof heeft van het werk om voor haar kindje te zorgen. Ramona is nog maar enkele weken weer aan de slag en kan daardoor geen vrije dagen opnemen. Maar ..... sinds enige tijd hebben Tavy en Ana zich gestort op het aanleren van de Engelse taal en dat gaat hen al heel redelijk af. Zij gaan gelijk op met hun dochter die deze taal op school moet leren, heel gaaf is dit.

WOENSDAG 20 september

Allereerst gaan wij, na een heerlijk ontbijt, naar "opa en oma" T. in Gepiu. Opa is op pad om medicijnen te halen, maar kan ieder moment terugkomen. Wij gaan alvast met oma de tuin in om de kippen te bekijken en de houtvoorraad voor de winter. De prijs van het hout was deze keer € 100,- per m³, zij hebben 5m³ aangeschaft. Een buurman heeft voor € 15,- het hout voor hen gekloofd. Ze proberen elke maand een beetje geld te reserveren voor het geval de winter erg streng zal zijn, in dat geval zullen zij hout moeten bijkopen. Twee jaar geleden is het huisje geïsoleerd en dat scheelt in het brandstofverbruik. Voor de medicijnen die zij nodig hebben moet veel geld worden betaald. Soms is het pensioen nog niet binnen en hebben ze een probleem. Maar gelukkig is er een goede buurman waar ze voor even geld van mogen lenen. Zij leven ongelooflijk eenvoudig, alleen met hulp van de Stichting kunnen zij overleven. Het is duidelijk te zien dat opa oud wordt. Hij loopt met een stok, maar heeft ook veel last van pijn in de buik. Misschien een liesbreuk, zeg het maar. Hier ga je naar de dokter als je klachten hebt, daar is het zo heel anders, dat blijft triest.

Wij vertrekken naar Les, naar de familie F. Het betreft het gezin met de twee zeer zwaar gehandicapte jongens. Het huis, waaraan de Protestantse Gemeente Almelo en vele anderen hebben bijgedragen om realisatie mogelijk te maken, is zo goed als klaar. Alleen de radiatoren moeten nog worden geplaatst, maar dat gebeurt de vrijdag na ons bezoek. Wij hadden van tevoren al foto's gezien, maar de werkelijkheid is zo anders. Wat is het prachtig geworden! De aanblik van buiten, maar ook het interieur. Zo licht, zo fris. De jongens liggen nu in lichte kamers, kamers met ramen en dat was in het vorige huis niet het geval. Je ziet ook aan de ouders dat het hen zo goed doet, van licht word je vrolijker. Er is enorm veel geschonken door bedrijven: deuren, ramen, vloeren, verf, matrassen, vitrage en overgordijnen. Teveel om op te noemen, je wordt er stil van. Maar wat heel bijzonder is, de altijd teruggetrokken vader is veranderd. Hij is aangestoken door het enthousiasme van de bouwploeg. Niet alleen fysiek, hij komt echt in de benen, maar ook mentaal. De mensen van de bouwgroep spraken met elkaar als vrienden, maakten grapjes en dat had een geweldige uitwerking op de vader. Er kwamen nooit mensen bij hen over de vloer, dan raak je gemakkelijk in jezelf gekeerd. En nu trok hij zich op aan de anderen, zij waren een voorbeeld voor hem. En elke dag van 8.00 tot 17.00 uur was hij, samen met de 17-jarige zoon, druk bezig in het huis. Tavy legde hen telkens uit wat er gedaan moest worden en op welke wijze en dat gebeurde dan ook. Zij sausten wanden, hebben vloeren gelegd enz. En elke avond kwam Tavy kijken of het allemaal lukte. Tavy wil nu ook een baan voor hem zoeken, hij heeft al een bedrijf (waar ook twee zwagers werken) op het oog. Wat heeft de hulp deze keer veel gebracht, ongelooflijk.

Door naar het volgende adres, de familie M. in Fughiu. Het echtpaar heeft 3 eigen kinderen, 3 geadopteerde kinderen en 3 kinderen die zij opvangen als pleegouders. Wij bezoeken hen voor Ezra, een jongen met het syndroom van Down. Hij is deze morgen buitengewoon levendig en heel aanwezig. De moeder neemt hem op schoot en hij wil niets anders dan geknuffeld worden. In oktober wordt hij 5 jaar. De andere kinderen zijn niet thuis, zij zijn nog naar school. Alle kinderen wonen en slapen in het nieuwe huis. De moeder vertelt dat zij het oude huis, dat voor het nieuwe ligt, graag willen opknappen. De oudere kinderen hebben eigenlijk meer ruimte nodig en zouden daar kunnen wonen, maar het dak is lek en renovatie is nodig. Dat zal veel geld gaan kosten en zoals eerder gezegd, ook bij deze familie is geld een heikel probleem. Een dochter, geadopteerd toen zij heel klein was, is in verwachting. De vader is niet in beeld, hij is vertrokken naar Italië. Ook zij heeft eigenlijk een eigen plekje nodig als de baby geboren is. In het nieuwe huis ziet alles er spic en span uit. Langs de wanden staan

voldoende banken, een fijne plek voor iedereen. In het midden van de kamer is er volop ruimte om te spelen en voor Ezra om te kruipen. Het is een heel liefdevolle omgeving voor kinderen die er niet toe deden. Wat kun je dankbaar zijn dat er mensen zijn die zichzelf wegcijferen voor het geluk van in de steek gelaten kinderen. In het verleden is er door de Stichting financiële hulp geboden voor een operatie van de nu 9-jarige geadopteerde zoon Dragos. Het gaat heel goed met hem, hij is sterk en gezond. Ook is hij zeer muzikaal, speelt gitaar, accordeon en piano en heeft les op de Muziekschool in Oradea. Met de ouders spreken we af, dat de hulp aan Ezra zal worden voortgezet.

We vertrekken voor een bezoek aan de familie M. in Osorhei. De familie heeft een huis, een project van de kerk (met een klein beetje hulp van de SHOE). Tavy heeft een groot team van mensen uit meerdere kerken aangestuurd en zelf gezorgd voor het administratieve gedeelte. Het huis is nog niet helemaal af, maar er kan in gewoond worden. Hoe het er binnen uitziet weten we niet, het gesprek hebben we in de tuin gevoerd. In het gezin zijn 10 kinderen, waarvan er 7 naar school gaan. De moeder is 37 jaar en getrouwd in 2010. Op dit moment is zij in verwachting van een tweeling, deze komen in oktober met een keizersnede ter wereld. Heel bijzonder is dat de moeder altijd graag 12 kinderen wilde hebben en ze hoopte op nog twee zwangerschappen. Maar beseftte ook dat haar leeftijd een rol zou kunnen gaan spelen. En nu krijgt ze twee kindjes tegelijk, ze ziet het als een bijzondere verhoging van haar gebed. Ook bijzonder: straks hebben de ouders 6 jongens en 6 meisjes. Er wacht hen nog een drukke tijd, twee baby's erbij en nog heel veel werk rondom het huis te verrichten. In het voorjaar moeten er aardappelen kunnen worden gepoot en groenten gezaaid. Maar zij hebben veel vertrouwen, het komt goed. Hulp blijft nodig voor dit grote gezin.

Op weg naar Oradea voor ons volgende bezoekje, rijden we langs Ana om even een hapje te eten, wij voelen ons langzamerhand een beetje gammel. Na een heerlijke maaltijd rijden we naar mevrouw M. Zij woont in het appartement met twee zonen en een dochter, alle drie volwassenen. De moeder slaapt in de kamer met de twee zoons, de dochter slaapt apart. Het is een situatie waar wij ons als verende Nederlanders niet zoveel bij voor kunnen stellen. Eén zoon heeft veel last van de warmte en hartklachten, hij zit de hele dag voor een open raam in de keuken. 's Avonds komt hij in de kamer. De andere zoon heeft mentale problemen en moeite met spreken. Met de dochter gaat het iets beter, er is wel een gynaecologisch probleem. Er zijn nog twee dochters die niet meer thuis wonen. De ene heeft een dochtertje, de andere heeft 5 kinderen. Zij is gescheiden, heeft een nieuwe partner en deze heeft gelukkig een baan. Een zorg minder voor de moeder. Mevrouw was een dag voor onze komst bij de dokter geweest met beenklachten. De arts kon niets vinden en heeft een crème en vitaminen voorgeschreven. Wanneer de klachten niet verbeteren volgt misschien in de toekomst bloedonderzoek. Op een gegeven moment begon mevrouw haar verhaal te vertellen. Wij komen al heel lang bij haar, maar nu was ze plotseling heel open. Ze vertelde dat ze 14 jaar oud (jong) was toen ze zwanger raakte. Hoewel ze dat niet wilde, dwongen haar ouders haar tot een huwelijk. Er kwamen nog 4 kinderen en dat is nooit gemakkelijk geweest. Tot op de dag van vandaag zijn er problemen, vooral mentaal. De "kinderen" zijn bang dat hun moeder zal overlijden (zij is 72 jaar) en hoe moet het dan met hen? Moeder begint te huilen en smeekt om zorg voor hen als zij er niet meer is, heel moeilijk. Elke maand komt Lia, die Tavy steunt bij al het werk, bij mevrouw op bezoek om geld en voedsel te brengen en praat dan ook uitvoerig met haar. Luistert naar haar en geeft advies en daar is de moeder in al haar eenzaamheid heel dankbaar voor. Hulp van de Stichting blijft ook hier nodig.

Ons volgende bezoek is aan mevrouw F., ook in Oradea. Zij is een alleenstaande moeder van 6 kinderen, waarvan er nog 4 thuis wonen. Ook heeft zij twee kleinkinderen. Eén kleinkind is van een zoon, die samen met zijn vriendin is vertrokken en nooit meer iets van zich heeft laten horen. Met de moeder gaat het niet goed. Zij moet een levertransplantatie ondergaan, een zeer zware ingreep. Zij staat op de wachtlijst, de lijst is lang en als er een lever beschikbaar is moet er ook een match zijn. Als het zover is dat zij geopereerd kan worden, zal haar dochter (die een baby heeft) de zorg voor de kinderen op zich nemen. Het is een heel onzekere situatie voor haar en allemaal. Wij praten nog een poosje door over het reilen en zeilen van het gezin. De moeder vertelt dat zij veel heeft aan de bezoeken van Lia. Het eten dat ze iedere maand brengt en in het bijzonder het luisterend oor dat zij

biedt, het doet haar goed. Als er problemen zijn is Tavy altijd bereid naar haar toe te gaan. Ook de kerk draagt een steentje bij, zij betaalt de onderzoeken. Op momenten waarop ze zich redelijk voelt, probeert ze schoonmaakwerk te doen bij andere gezinnen. Maar het leven blijft erg zwaar voor het gezin en uitbreiding van de hulp is hier echt nodig. Waar ze vooral behoefte aan heeft, is voedsel, kleding voor de kinderen en voor haarzelf kleding (maat XL) en schoenen maat 38. Ook is er gebrek aan beddengoed (2-persoons). Erg blij is zij met het appartement waarin ze nu woont. Minpuntje is dat de burens klagen dat ze last hebben van de kinderen als ze door het huis rennen, de burens willen stilte. Maar naast dit alles heeft zij een rotsvast vertrouwen op God, dat hij naar haar omziet in haar moeilijke omstandigheden.

Wij rijden naar de familie T. Hun zoon is 16 jaar en nadat hij 7 jaar geleden gegrepen is door een auto, geheel verlamd. De ouders hebben alles in het werk gesteld in de hoop dat hij (deels) zou kunnen herstellen. Hij is 1 jaar na het ongeval alsnog geopereerd, waarbij een titanium plaat in het hoofd is aangebracht. Zij zijn met hem naar speciale klinieken geweest en ook heeft hij in 2022 een Hyperbar-behandeling (zuurstoftherapie) ondergaan in Tirgu Mures. Een heel dure behandeling, maar ook deze bracht geen verbetering. 's Nachts is de jongen vaak onrustig en dat wordt opgevangen door hem een speciale siroop te geven. Langzamerhand beseffen de ouders, dat zij onder ogen moeten zien dat de situatie uitzichtloos is voor hun allerliefste zoon. Een intens groot verdriet voor hen en zijn 4 zussen. Eén zeer ernstig ongeval was echter niet genoeg voor dit gezin. De vier dochters wandelden in Oradea en zijn geschept door een auto, doordat de jonge bestuurder onder invloed de macht over het stuur verloor. Drie van hen zijn goed hersteld van de opgelopen verwondingen, voor de andere dochter liep het niet goed af, zij moest een onderbeenamputatie ondergaan. Een drama voor het meisje en opnieuw zeer groot verdriet voor deze ouders. En in maart is de vader geopereerd aan een buikhernia (bovenbuikbreuk) en te snel weer volop aan het werk gegaan. Dat is niet goed gegaan en betekent dat hij nog steeds niet volledig hersteld is. Voor deze ouders is hulp in de vorm van incontinentiemateriaal voor de zoon blijvend nodig. Ernstige gebeurtenissen zoals in dit gezin roepen soms de vraag op: "hoeveel kan een mens aan?" Geloofsvertrouwen is een groot goed bij velen in nood in Roemenië.

's Avonds komt Ramona (onze tolk) en evalueren we de omstandigheden van elk bezocht gezin van die dag en bespreken uitvoerig het plan van aanpak.

DONDERDAG 21 september

Wij ontbijten deze dag iets vroeger, er wacht ons een heel lange rit naar Vestem (in de nabijheid van Sibiu). We gaan met Tavy op bezoek bij zijn vader Traian. Elf jaar geleden overleed zijn vrouw Irina totaal onverwacht. Zij woonden toen in Valea Mare en waren jarenlang een zeer geliefd logeeradres voor de bezoekers uit Nederland. Traian was als pastor en contactpersoon de vaste begeleider en raadgever bij de bezoeken aan de gezinnen. Heel veel hebben wij van hem mogen leren. Onze huidige contactpersoon Tavy is het evenbeeld van zijn ouders, altijd er zijn voor de ander, altijd hulp bieden. Sinds een aantal jaar is Traian hertrouwd met Livia en verhuist naar haar woonplaats in een ander deel van het land. Ook Livia kennen wij inmiddels goed, samen hebben zij voor de covid-epidemie enkele malen bij ons gelogeerd. Helaas is hij opnieuw getroffen door groot verdriet. Bij Livia openbaarde zich een hersentumor en na 3 operaties is zij halfzijdig verlamd thuisgekomen. Spreken is bijna niet mogelijk en zelfstandig eten ook niet meer, zij moet volledig verzorgd worden. Voor het merendeel door Traian met iedere dag een aantal uren hulp van buitenaf. Het is een zeer droevige situatie voor hen beiden. Wij konden een uurtje bij hen zijn, anders werd het te vermoeiend voor Livia. Zeer geëmotioneerd hebben wij afscheid van elkaar genomen en in heel bedrukte stemming in Sibiu gegeten voor we aan de terugreis begonnen. Het was een zeer lange rit, heen en terug meer dan 700 km, maar we zijn zo blij dat wij bij hen zijn geweest. Laat in de avond arriveren we in Oradea, een bewogen dag.

VRIJDAG 22 september

Er wacht ons een drukke dag met bezoeken. Allereerst gaan wij naar Ceica, naar Ruben en Ligia en hun gezin. Hun namen kan ik noemen, zij zitten niet in het hulpprogramma. De ouders van Ligia hebben wij in 1998 min of meer onder onze hoede genomen, zij waren ziekelijk en straatarm. Enkele jaren geleden zijn zij voor een beter bestaan met hun 3 kinderen (toen tieners) naar Turnhout in België verhuisd. Dochter Ligia trouwde met een Roemeen en woonde enkele jaren met hem in Izegem (België). Beiden voelden zich toch niet echt thuis op die plek en besloten terug te gaan naar Roemenië. Natuurlijk moesten wij een bezoekje afleggen op hun nieuwe adres. Het was zeer verheugend hen terug te zien, het geluk van het leven nu straalde van hen af. Zij voelen zich zo thuis, de eigen taal, de eigen cultuur. Na de koffie met heerlijke (eigengemaakte) taart moesten we vertrekken, maar niet zonder de belofte een volgende keer bij hen te eten.

We gaan naar Dumbrava, een opvangplek voor daklozen. Toen het huis nog maar net bestond kwamen wij er al. We waren toen diep onder de indruk van wat we zagen. Mensen met geamputeerde ledematen of anderszins, uitbehandeld in het ziekenhuis en weer op straat terechtgekomen. En dan komt er iemand, Pasca Viorel, die zich om jou bekommert. Neemt je mee naar het opvanghuis, waar je wordt gewassen, gekleed, liefdevol verzorgd en waar een bed en een plek voor jou is. Het lijkt de hemel op aarde. Wij zijn opnieuw rondgeleid en het zag er zo netjes en schoon uit. De bewoners die wel mobiel zijn, vaak d.m.v. een rolstoel, zitten in het zonnetje in de tuin. Wie dat wil heeft aanspraak. In de loop van de jaren is het gebouw flink uitgebreid en toen dat op die plek niet meer mogelijk was, kwam er een huis in Tinca. De zeer gedreven eigenaar Viorel werkt nu aan een project in Incesti, we besluiten er een kijkje te nemen. Maar eerst gaan we naar de begraafplaats een eindje verderop. Degene die ons rondleidde vertelde dat er gemiddeld 3 personen per week sterven. We zagen de grote hoeveelheid kruisen, rij na rij na rij. Het betreft mensen die jarenlang hebben gezworven, in de kou op straat hebben geleefd (moeten leven), dat heeft veel impact op de gezondheid. Maar wat is het werk van Viorel en zijn medewerkers waardevol. Dat deze mensen aan het einde van hun leven nog zoveel liefde mogen ontvangen. Onder de indruk rijden we naar Incesti, we weten in welke richting we moeten gaan en daar houdt het mee op. Maar ..... langs de kant staat een man met een brommertje een sigaretje te roken, wij vragen hem hoe we moeten rijden. Dat is ingewikkeld geeft hij aan, maar hij wil ons voorgaan. Onderweg stoppen we nog een keer, hij moet zijn sigaretje uitdoven en doet dat zorgvuldig want de berm is kurkdroog. Als wij aankomen bij het nieuwe project kijken wij onze ogen uit, wat is het schitterend. De lage gebouwen zijn prachtig gelegen met uitzicht op de heuvels. Naast de ingang van het terrein is zelfs een kerkje gebouwd. Ook is er een dierenweide met herten en hun jongen en enkele lama's. Een parkje wordt nog aangelegd, het is zo aantrekkelijk voor de bewoners. In de acht gebouwen wonen nu 70 mensen. Alles bij elkaar zijn er op dit moment 18 gebouwen en worden er zo'n 450 mensen opgevangen. Ons rest slechts bewondering.

Van Incesti rijden wij terug naar Oradea voor een bezoek aan de familie B. Dochter M. ligt al 25 jaar op bed na een auto-ongeval, waarbij zij een dwarslaesie opliep. Al die jaren komen wij al bij haar en hebben een hechte band opgebouwd. Vele malen hebben wij geschreven over haar moeilijke situatie. Helaas neemt de pijn door de vergroeiingen toe. Tot op heden kunnen de ouders de verzorging aan, maar de dementie van de moeder verergert en dat geeft zorgen. M. stort haar hart uit bij ons en is daarin niet te stuiten. Wij hebben het gevoel dat ze blij is haar verhaal kwijt te kunnen. Dit gebeurt in het Engels en is voor haar ouders, die erbij zitten, niet te volgen. Dit vinden zij niet erg, zij gunnen het haar om eens met anderen van gedachten te wisselen en zo is het voor M. mogelijk zich eens helemaal uit te spreken. Haar moeder kan nog naar de markt om de hoek, maar verder weg gaat niet meer, dan kan zij het huis niet terugvinden. Zij was ook ongerust, dat zij ons niet meer zou herkennen. Maar haar dochter had haar steeds verzekerd dat dat wel het geval zou zijn. Toen wij voor het huis liepen rende ze naar buiten en vloog ons om de hals, de herkenning was er gelukkig. Een broer van M. en zijn vrouw proberen zoveel mogelijk zorg over te nemen en ook helpt de schoonzus het huis schoon te houden. De toekomst blijft voorlopig ongewis. Roemenië heeft niet de voorzieningen die voor ons zo "normaal" zijn in dit soort

situaties. Voor nu heeft M. gelukkig goede vrienden die ook altijd bereid zijn bij te springen. Onze hulp is onmisbaar voor deze familie.

Ons volgende bezoekadres is Cenalos, wij rijden er via een omweg naar toe. Tavy moet geld brengen naar de installateur van de radiatoren van de familie F., hij heeft nog wat materiaal moeten aanschaffen. Wanneer we bij het adres wegrijden komt er een begrafenisstoet aanlopen, voorafgegaan door een fanfare. Het "Blijf bij mij Heer" wordt gespeeld, zeer indrukwekkend.

Bij het kindertehuis in Cenalos aangekomen staat er een maaltijd voor ons klaar, het eten smaakt uitstekend. Vier jongens zijn thuis en komen er gezellig bij zitten. We voeren een leuk gesprek met hen. Met de oudste, die de opleiding "medical assistent" volgt gaat het naar wens, de studie verloopt goed. Wij vragen de jongsten naar hun ambities voor de toekomst en deze zijn uiteenlopend. De één gaat voor automonteur, de ander wil priod worden (priester in de orthodoxe kerk) en de derde arts/chirurg. Het is altijd goed een doel voor ogen te hebben. De jongens zien er allen zeer goed uit, daar zorgt de "pleegmoeder" Corina voor. Met een mevrouw uit de buurt die haar elke dag komt helpen zorgt zij voor een schoon en opgeruimd huis, nette kleding en goede maaltijden. Ook de slaapvertrekken stralen rust uit, het doet de kinderen goed. Vanaf hier rijden we een klein stukje en komen bij het huis van dr. Oros. Hij is niet zo lang geleden overleden en was de bedenker van het kindertehuis. Hij heeft daarvoor een stichting opgericht, zodat alle handelingen geregistreerd worden, legaal verlopen en transparant zijn. Het huis van dr. Oros is heel oud en niet meer te renoveren, het moet worden afgebroken. De dochters van deze arts besloten dat S., één van de oudste jongens uit het huis, de grond mag gebruiken om daarop een huis te bouwen. Het is de bedoeling een nieuw huis casco te bouwen, eenzelfde type huis als van de familie F. De jongen moet zorgen voor de afwerking van de binnenkant en het installatiewerk uitvoeren, hij is handig. Totdat het klaar is blijft hij in het kindertehuis wonen.

Wij bezoeken niet de familie P. Van Tavy vernemen wij dat zij behoefte hebben aan voedsel, kleding en schoolspullen. De dochter is 14 jaar en gaat naar het speciaal onderwijs in Oradea en er is een zoon van 5 jaar. Tavy zal vragen naar de kledingmaten.

Na nog een klein eindje rijden komen wij aan bij een nieuw gezin, Corina van het kindertehuis heeft hen voorgedragen. Het betreft een man, vrouw en een baby van twee weken oud. De vader heeft werk in de constructie in Oradea, maar er is niet genoeg inkomen om rond te kunnen komen. Zij kunnen worden opgenomen in het sponsorprogramma. De hulp zal gaan lopen via Corina, zij kan beoordelen wat er nodig is in dit gezin.

Op weg naar het volgende gezin, de familie C. in Sarbi. Het is er een drukte van belang, 7 van de 9 kinderen zijn thuis. Een vrolijke boel, een dochter is jarig. Zij zijn dolgelukkig met het huis waarin ze nu mogen wonen. Het benodigde geld voor het huis is bijeen gebracht door de kerk van Tavy in Oradea, door velen in Almelo en met ondersteuning van de diaconie van de PGA, zo kon de bouw worden gerealiseerd. Het huis is tochtvrij, kan in de winter goed verwarmd worden door middel van een houtkachel en ze hebben een boiler. Alles wat er voorheen niet was voor dit gezin. In de tuin ligt al een grote hoeveelheid gekloofd hout keurig opgestapeld, een klein deel moet nog aangepakt worden. Op dit moment is de vader bezig in het gebouwtje naast het huis. Hij heeft het plafond en de muren gesausd en is bezig met het aanleggen van de waterleiding. Hier kan ook gekookt en gegeten worden of huiswerk gemaakt op deze wat rustiger plek. Het is fijn te zien dat zijzelf ook hun best doen om er wat van te maken. De maandelijks bijdrage blijft nodig voor dit gezin.

Het laatste adres waar we deze dag naartoe rijden is in Sarand. Het betreft een kennis van Tavy en hij wil heel graag dit project aan ons laten zien. Het gezin zit niet in het sponsorprogramma. Ook hier wordt een nieuw huis gebouwd. Het is niet een project dat via de kerk loopt. Mensen hebben voor dit gezin geld bijeen gebracht, bedrijven hebben materialen geschonken en vrijwilligers bouwen, zo komt het huis tot stand. De bouw is al ver gevorderd, ze hopen voor de kerst erin te kunnen gaan wonen. Het oude huis is dringend aan vervanging toe. Maar eerst wordt er in oktober nog een baby geboren, het achtste kind van de familie.

Het is al avond wanneer we thuiskomen. We eten een eenvoudige maaltijd, het is immers nog maar enkele uurtjes geleden dat wij een maaltijd kregen in het kindertehuis. Ramona schuift ook weer aan en de rest van de avond bespreken we de gezinnen die we deze dag bezocht hebben. Dit kost veel tijd, het waren er vele. Maar het is belangrijk om een goede afweging voor hulp per gezin te maken, dat zijn wij ook aan u verplicht. Het kost ook geen moeite, het is fijn om dat met elkaar te bespreken.

ZATERDAG 23 september

We beginnen deze laatste dag met een ontbijt bij Ramona (onze tolk), haar man Dani en hun 3 zonen. Zij hebben een nieuw huis en willen het graag aan ons laten zien. Het huis ziet er prachtig uit, ze hebben nu de ruimte die ze zo hard nodig hadden. Het ontbijt is heerlijk en het is supergezellig met z'n allen. Want ook Tavy, dochter Sarah en zoon Ianis zijn erbij. Ana is thuisgebleven met Rut, het kleine meisje sliep nog. Dani bakt vele eieren en we hebben leuke gesprekken.

Aansluitend gaan we naar Lia, die Tavy ondersteunt. Haar man Nelu is nog werkzaam in Italië (seizoensarbeid). Zij was de hele week ziek en we hadden elkaar nog niet kunnen zien. Maar nu is ze zover opgeknapt dat we met elkaar koffie kunnen drinken en kunnen bijpraten, gezellig.

Van Lia gaan we naar de bloemist om 2 kransen te kopen voor de graven die we vandaag gaan bezoeken. We gaan eerst naar Valea Mare naar het graf van Irina om stil te staan bij haar leven en sterven en de krans neer te leggen. Altijd een bijzonder moment.

Vervolgens gaan we naar de familie P. in Borozel. Er zijn 7 dochters in het gezin. Vader heeft werk als automonteur en heeft deze dag een extra klus elders. Dit moet hij wel doen, want ze hebben niet genoeg hout voor de winter en daar is veel geld voor nodig. De familie heeft 1 varken met biggetjes en ze hebben kippen. Bovendien hebben zij de mogelijkheid aardappelen en groente te verbouwen. Zij hebben hoge onkosten gehad en geld moeten lenen: de moeder moest geopereerd vanwege de bloedvaten en een kind brak de elleboog en moest ook geopereerd worden. Haar arm ziet er nog niet goed uit. Vier kinderen kunnen nog in het dorp naar school, drie moeten naar twee andere plaatsen. De familie heeft het erg zwaar en besloten wordt hen in het sponsorprogramma op te nemen. Voordat wij de familie bezochten hadden wij hun situatie al uitvoerig doorgesproken met Tavy.

Dan rijden we naar de familie C. in Bucea. Eerder in de week hadden we al geprobeerd hen te bereiken, maar waren de man en vrouw aan het aardappelen rooien in een ander gebied. Nu zijn ze gelukkig thuis, dus kunnen we hen spreken. Ze zien er goed uit. De vader heeft een staaroperatie ondergaan aan beide ogen, waarbij het bij één oog heel goed gelukt is, het andere oog blijft wat achter. Het is een hele verbetering, want hij kon bijna niet meer zien. Ook met de moeder gaat het fysiek goed, nadat zij na een zwangerschap van 4 maanden een stil kindje heeft verloren. Hun jonge kinderen wonen nu elders en daar gaat het gelukkig goed mee. De vader en moeder hebben buiten een tafeltje staan met bosfruit en hazelnoten om te verkopen aan passanten. Maar het is vanwege het vele vrachtverkeer een uiterst lastige plek om te stoppen, wij hopen dat het voor hen wat oplevert.

Er wacht ons nog een laatste rit, naar Tasad. Op de route daar naartoe rijden we langs de afslag naar grootmoeder Groza, die in het verleden jarenlang in het sponsorprogramma zat vanwege twee kleinkinderen die plotseling wees waren geworden na een auto-ongeluk van hun ouders. Het gaat heel goed met alle drie. De kleindochter heeft een baan als verkoopster in een winkel in Valea Crisului, niet ver van het huis van de grootmoeder en de kleinzoon heeft werk gevonden in Duitsland. Deze informatie is bedoeld voor de familie in Nederland die oma en kleinkinderen jarenlang gesteund hebben.

Ook passeren wij Vadu Crisului. Hier woonde een ouder echtpaar, de familie Kovacs. Ook deze bejaarde mensen zijn jarenlang gesteund door een familie uit Almelo. De opa zei altijd als wij kwamen: "hoe is het mogelijk, dat mensen heel ver weg ons helpen terwijl ze ons niet eens kennen en hier niemand naar ons omkijkt". Hij werd er altijd emotioneel van. Beiden zijn overleden hoorden we en ook hun dochter, die tegenover hen woonde, is gestorven. Ook deze informatie is voor hen die altijd naar hen hebben omgezien.

We nemen een route binnendoor, het is nog een eindje rijden. In Tasad gaan we Veta ophalen, de moeder van Ana, wij hebben de afgelopen dagen bij haar geslapen. Zij is die ochtend vroeg vertrokken met de bus naar Tasad. Hier staat haar ouderlijk huis, dat nu van haar is. Ze heeft er een grote moestuin en dat vraagt veel onderhoud. Haar kinderen, ze heeft 2 dochters en 4 zonen, helpen om beurten mee om huis en tuin goed te onderhouden. Als we bij het huis aankomen is daar naast Veta ook haar zoon Bogdan (de broer van Ana, zwager van Tavy) druk bezig. Ze zijn aan het opruimen en dan vertrekken we met z'n allen naar Oradea. Na een aantal honderden meters stoppen we bij een begraafplaats. We bezoeken het graf van Victor, de man van Veta. Met hem hebben wij in het verleden ook een speciale band opgebouwd, tot hij totaal onverwacht overleed. Wij memoreren zijn leven en hangen een krans aan de steen.

Het is onze laatste avond met de familie. En de hele familie (op één na) komt aanwaaien om pizza te eten. Drie broers van Ana met hun echtgenotes, één broer zonder zijn vrouw (zij moet bijna bevallen) en een zus met haar man en een heleboel kinderen. We kennen hen allen al jaren. Het is een zeer leuke avond, fijn om elkaar weer te spreken en gelukkig is het weer heel goed, dus we kunnen in de tuin eten.

ZONDAG 24 september

En dan is het zondagochtend en zit ons verblijf na een kort ontbijt erop. We hebben deze dag een rit van 1000 km voor de boeg, dus we staan een beetje op tijd. Dat komt goed uit, dan kan de familie nog bijtijds naar de kerk. Bij de grens hebben we een half uurtje moeten wachten, de kofferbak moet ook worden geopend (ze zijn zeer beducht op verstekelingen-vluchtelingen). We rijden nog maar net in Hongarije als het begint te stortregenen, een grijs gordijn van water met heel slecht zicht. Dus met aangepaste snelheid rijden. In Oostenrijk aangekomen schijnt gelukkig de zon en dat rijdt veel prettiger. Ook aan de grens Oostenrijk-Duitsland is er heel strenge controle, we vernamen dat deze is uitgebreid met agenten uit het hele land. Het heeft ook weer te maken met de grote aanwas van vluchtelingen, de route is in trek. 's Avonds rond 20.00 uur arriveren wij in Neumarkt bij het hotel, het is een lange dag geweest. Maar morgen hoeven wij maar 650 km dus kunnen we op tijd thuis zijn.

MAANDAG 25 september

Na een heerlijk ontbijt stappen we weer in de auto. Helaas, na 45 km een file. Gelukkig is deze redelijk snel opgelost. Maar ..... na 5 minuten rijden opnieuw file. Een ongeval met trucks, brand en enorme rookontwikkeling (vertelt de navigatie). Na een wachttijd van bijna 5 uur kunnen we eindelijk rijden. Dus niet vroeg thuis, het wordt 's avonds 22.00 uur. Maar het belangrijkste is natuurlijk dat wij veilig thuis zijn gekomen, in grote dankbaarheid dat wij deze reis hebben kunnen maken.

Hartelijke groet voor u allen, mede namens Jerry,

Lineke van den Bos